

Sygn. akt I ACa 194/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 września 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Ewa Tkocz
Sędziowie :	SA Ewa Jastrzębska (spr.) SO del. Lucyna Morys-Magiera
Protokolant :	Katarzyna Noras

po rozpoznaniu w dniu 21 września 2018 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa M. Z. (1)

przeciwko (...) SPÓŁCE Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ w T.

o ustalenie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 5 grudnia 2017 r., sygn. akt I C 96/17

prostując błędnie oznaczoną w rubrum zaskarżonego wyroku nazwę strony pozwanej na (...) SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ w T. oraz przedmiot sprawy na „o ustalenie”

1) oddała apelację;

2) zasądza od powoda na rzecz pozwanej 540 (pięset czterdzieści) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO del. Lucyna Morys-Magiera SSA Ewa Tkocz SSA Ewa Jastrzębska

Sygn. akt I ACa 194/18

UZASADNIENIE

Powód M. Z. (1) pozwem skierowanym przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w T., wniósł o ustalenie, że pozwana odpowiada za naruszenie dóbr osobistych powoda przez nieudzielenie w dniu 4 lutego 2015

r. odpowiedniej pomocy medycznej jego matce oraz przez spowodowanie w ten sposób jej śmierci, a także przez niepodjęcie właściwego leczenia w dniach 2 i 3 lutego 2015 r.

Wskazał w uzasadnieniu, że dnia 2 lutego 2015 r. wieczorem pogotowie ratunkowe odwiozło jego matkę do szpitala pozwanego szpitala. Matka została przyjęta na oddział chirurgii z powodu niedokrwienia lewej nogi z miażdżycą tętnic, dodatkowo stwierdzono odwodnienie. Dnia 4 lutego 2015 r., o godz. 16:00, matka powoda zmarła. Zdaniem powoda w pozwanym szpitalu nie podjęto właściwego leczenia, a przede wszystkim nie podjęto próby ratowania życia w stanie zagrożenia po ujawnieniu się trudności oddechowych. Ponadto, po zatrzymaniu oddechu nie podjęto reanimacji. Powód wskazał, że ma interes prawny w takim ustaleniu, ponieważ potwierdzenie stanowi element satysfakcji

i ochrony dóbr osobistych. Zaznaczył też, że dochodzenie innych roszczeń i ich zakres jest uwarunkowane wyjaśnieniem sprawy. Wyjaśnił też, że rozważa wystąpienie przeciwko pozwanemu z żądaniem pieniężnego zadośćuczynienia na swoją rzecz. Oświadczył, że nie wnosi o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego lekarza celem ustalenia, czy a jeśli tak to w jaki sposób pracownicy szpitala przyczynili się do śmierci jego matki.

Pozwana (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w T. wniosła o oddalenie powództwa.

Zarzuciła, iż matka powoda była właściwie leczona i pozwany nie ponosi odpowiedzialności za jej śmierć.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 5 grudnia 2017r.Sąd Okręgowy w Katowicach:

1.powództwo oddalił;

2.zasądził od powoda na rzecz pozwanego 737 zł tytułem kosztów procesu.

Ustalił w motywach, iż w oparciu o treść dokumentacji medycznej dotyczącej matki powoda nie można ustalić czy podejmowane wobec niej procedury medyczne były zgodne z zasadami sztuki lekarskiej lub pielęgnarskiej. Ustalenie tego wymaga wiadomości specjalnych. Natomiast powód jednoznacznie oświadczył, że nie wnosi o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego lekarza, pozwana spółka także nie wniosła o dopuszczenie takiego dowodu. Sąd pierwszej instancji nie znalazł podstaw do dopuszczenia tego dowodu z urzędu. Podniósł sąd pierwszej instancji, iż okoliczności śmierci matki powoda badane były, na jego wniosek, przez Wojewódzką Komisję do spraw (...) w K.. Komisja ta, orzeczeniem z dnia 9 stycznia 2017 r.

w sprawie sygn. akt (...), orzekła, że postępowanie lecznicze wobec pacjentki M. Z. (2) od 2 do 4 lutego 2015 r. w szpitalu pozwanej nie jest zdarzeniem medycznym. W uzasadnieniu tego orzeczenia Komisja szczegółowo opisała czynności medyczne podejmowane przez personel pozwanej wobec matki powoda i poddała je medycznej ocenie stwierdzając, że warunkiem ustalenia, że dane zdarzenie ma charakter zdarzenia medycznego (art. 67a ustawy

z 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta) jest to, aby zastosowane leczenie było niezgodne z aktualną wiedzą medyczną, a ponadto wywołało skutek w postaci uszkodzenia, rozstroju zdrowia lub śmierci pacjenta. Komisja stwierdziła, że pacjentkę przyjęto do szpitala w trybie nagłym z powodu kolejnego zaostrzenia schorzenia o charakterze przewlekłym i ogólnoustrojowym. Przyjęto ją wyniszczoną, odwodnioną i w złym stanie ogólnym, który był przyczyną kilkukrotnych hospitalizacji w ostatnich tygodniach jej życia. Leczenie niedokrwionej kończyny było prawidłowe. Decyzja o odstąpieniu od czynności resuscytacyjnych była zasadna. Śmierć pacjentki spowodowana została postępowaniem schorzeń przewlekłych, wyniszczeniem, skutkami wielokrotnych stanów odwodnienia, a w konsekwencji wyczerpaniem potencjału życiowego. Podkreślił sąd pierwszej instancji, iż orzeczenie to nie wiąże Sądu w niniejszej sprawie, ale nie ma przeszkód do ustalenia w oparciu o treść tego dokumentu, że funkcjonariusze pozwanej Spółki nie dopuścili się jakichkolwiek działań bezprawnych w stosunku do M. Z. (2). Podniósł sąd pierwszej instancji, iż z art. 24 § 1 k.c. wynika jednoznacznie, że ochrona dóbr osobistych przysługuje jedynie przed działaniem bezprawnym. Pozwana Spółka udowodniła, że jej działania w stosunku do M. Z. (2) nie były bezprawne. Uniemożliwia to uwzględnienie powództwa o ochronę dóbr osobistych powoda związanych ze śmiercią jego matki.

Wskazał też sąd pierwszej instancji, iż niezależnie od wyżej wskazanych przyczyn powództwo jest bezzasadne także dlatego, że powód nie wykazał, że ma interes prawny w żądaniu ustalenia, że pozwana nie podjęła właściwego leczenia

oraz nie udzieliła właściwej pomocy medycznej M. Z. (2) i przez to spowodowała jej śmierć naruszając dobra osobiste powoda. Wskazany

w uzasadnieniu pozwu interes powoda w żądaniu ustalenia, to jest „element satysfakcji” nie stanowi interesu prawnego w żądaniu ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa w rozumieniu powołanego przez powoda art. 189 k.p.c. Powód w istocie nie domaga się ustalenia prawa lub stosunku prawnego, ale faktu, to jest ustalenia zawinonego działania lub zaniechania funkcjonariuszy pozwanej, którego następstwem była śmierć jego matki. Ponadto powód jednoznacznie oświadczył, że rozważa wystąpienie przeciwko pozwanej z żądaniem pieniężnego zadośćuczynienia na swoją rzecz

a dochodzenie innych roszczeń i ich zakres jest uwarunkowane wyjaśnieniem sprawy. Interes prawny w rozumieniu art. 189 kpc istnieje wówczas, gdy zachodzi stan niepewności co do istnienia stosunku prawnego lub prawa, a wynik postępowania doprowadzi do usunięcia niejasności i wątpliwości w tym zakresie

i zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór już istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości. Skoro powód rozważa wystąpienie z żądaniem zadośćuczynienia lub z innymi żądaniami, to ustalenie odpowiedzialności pozwanej za śmierć matki powoda będzie przesłanką warunkującą ewentualne uwzględnienie takich powództw.

Zatem sąd powództwo oddalił, o kosztach orzekł na mocy art. 98 k.p.c.

Od wyroku tego wniósł apelację powód.

Domagał się uchylecia zaskarżonego wyroku w całości lub jego zmianę i uwzględnienie powództwa, domagał się też zasądzenia kosztów postępowania.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

- nierozpoznanie istoty sprawy w związku z naruszeniem 189 kodeksu postępowania cywilnego lub naruszenia art. 189 kodeksu postępowania cywilnego przez nieuwzględnienie interesu prawnego oraz

- rozstrzygnięcie niezgodne z art. 24 § 1 wskutek naruszenia art. 6 kodeksu cywilnego:

- w związku z art. 232 i 278 § 1 kodeksu postępowania cywilnego przez przyjęcie, że powód miał obowiązek wykazania podnoszonych faktów za pomocą opinii biegłego oraz

- w związku z art. 328 § 2 i 227 kodeksu postępowania cywilnego przez nie ustalenie faktów przyznanych lub popartych dowodami z dokumentów

i przesłuchanie stron (art. 229, 243¹, 299 k.p.c.), a także ustalenia ocenne nie oparte na faktach i dowodach.

Ponadto naruszenie art. 210 § 2 i art. 212 § 1 kodeksu postępowania cywilnego w przez nie ustalenie, jakie fakty są sporne z możliwością zastosowania art. 230 k.p.c.

W uzasadnieniu wskazał, że błędne jest stanowisko sądu pierwszej instancji, iż brak opinii biegłego umożliwia ocenę działań szpitala na podstawie dokumentacji medycznej, gdyż opinia biegłego jest w tym stanie sprawy bezprzedmiotowa bez podania konkretnych faktów wymagających opinii, a fakty można było ustalić na podstawie dokumentacji medycznej po wypowiedzeniu się stron oraz na podstawie zgodnego powołania przez obie strony. Błędnie też sąd nie zaaprobował argumentów powoda o funkcji satysfakcji takiego ustalenia, pomijając orzecznictwo statuujące prawo do takiego ustalenia jako środek ochrony dóbr osobistych obok wskazanych w Kodeksie Cywilnym. Ponieważ

w warunkach procesowych w tej sprawie i możliwości postępowania cywilnego powód dostatecznie uzasadnił powództwo ciężar dowodu zgodnie z art. 6 kodeksu cywilnego przeszedł na stronę pozwaną.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda nie jest zasadna, zatem skutku odnieść nie może. Wbrew podnoszonym przez skarżącego zarzutom wyrok sądu pierwszej instancji ostatecznie jest trafny.

Powód domagał się ustalenia, że pozwana odpowiada za naruszenie jego dóbr osobistych przez nieudzielenie w dniu 4 lutego 2015 r. odpowiedniej pomocy medycznej jego matce oraz przez spowodowanie w ten sposób jej śmierci, a także przez niepodjęcie właściwego leczenia w dniach 2 i 3 lutego 2015r.,

w ocenie Sądu Apelacyjnego przede wszystkim powód nie ma interesu prawnego w żądaniu takiego ustalenia.

Na wstępie wskazać trzeba, że z mocy art. 189 kpc powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, tylko wtedy gdy ma w tym interes prawny.

Uwzględnienie powództwa zgodnie z art. 189 wymaga więc spełnienia dwóch podstawowych przesłanek, tj. istnienia interesu prawnego w żądaniu udzielenia ochrony prawnej przez wydanie wyroku ustalającego oraz istnienia bądź nieistnienia danego stosunku prawnego bądź prawa.

Istnienie interesu prawnego w żądaniu ustalenia jest kwestionowane w tych sytuacjach, w których występuje równocześnie – obok – także inna forma ochrony praw powoda. Dlatego powszechne jest zapatrywanie, że możliwość wytoczenia powództwa o świadczenie wyklucza po stronie powoda istnienie interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie naruszonego prawa lub stosunku prawnego.

Zgodnie z poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia z dnia 5 września 2012 r., IV CSK 589/11(niepubl.) art. 189 k.p.c. nie znajduje zastosowania wtedy, gdy ochrony swoich praw można dochodzić w drodze powództwa o świadczenie albo o ukształtowanie stosunku prawnego lub prawa. Nadto w wyroku z dnia z dnia 8 lutego 2013 r., IV CSK 306/12 (niepubl.) Sąd Najwyższy wskazał, iż nawet szerokie rozumienie interesu prawnego, jako przesłanki skutecznego wystąpienia z powództwem z art. 189 k.p.c. ma na celu ochronę uzasadnionych interesów powoda, ale tylko wtedy gdy nie może on na innej drodze uzyskać ochrony swoich praw. Podobne stanowisko wyraził też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 marca 2011 r. I CSK 351/10 (niepubl.).

W ocenie Sądu Apelacyjnego powód w okolicznościach niniejszej sprawy nie ma interesu prawnego w żądaniu ustalenia.

Powód wskazał, iż jego interes prawny stanowi „element satysfakcji”. Zdaniem Sądu Apelacyjnego wskazywanego przez powoda „elementu satysfakcji” nie można uznać za interes prawny w żądaniu ustalenia.

Powód wskazał także jako interes prawny ewentualne dochodzenie od pozwanego innych roszczeń, a to żądania zadośćuczynienia. Istotnie w wypadku naruszenia dóbr osobistych powodowi przysługują roszczenia czy to z art. 24 kc, czy 448 kc, jednakże powód może dochodzić takich roszczeń wytaczając powództwo o świadczenie. Rozpoznając takie powództwo sąd badał będzie przesłankowo czy pozwany ponosi odpowiedzialność za śmierć matki powoda i czy naruszono w ten sposób dobra osobiste powoda. Podnieść trzeba, że na rozprawie przed Sądem Apelacyjnym powód przyznał, iż wytoczył już przed Sądem powództwo o zasądzenie zadośćuczynienia za śmierć matki przeciwko temu samemu pozwanemu. Wbrew podnoszonym przez skarżącego zarzutom, Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 11 lipca 2018r., IACa 29/18 z jego powództwa przeciwko Skarbowi Państwa – Komendantowi Miejskiemu Policji w T. i Gminie T. nie wyraził poglądu, iż powód ma interes prawny w samym tylko żądaniu ustalenia naruszenia dóbr osobistych, w sprawie tej w której powództwo ostatecznie zostało oddalone powód domagał się bowiem także zapłaty zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych. Także i w niezakończonych jeszcze sprawie toczącej się pod sygnaturą IC 1012/17 przed Sądem Okręgowym w Katowicach przeciwko Skarbowi Państwa – Komendantowi Miejskiemu Policji w T. i Gminie T. powód domagał się zapłaty zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych.

Podsumowując, rację ma w ocenie Sądu Apelacyjnego, wbrew zarzutom skarżącego sąd pierwszej instancji, iż powód nie ma interesu prawnego w żądaniu ustalenia, zatem już z tych przyczyn powództwo należało oddalić.

Ponadto podnieść trzeba, że zanim sąd zacznie czynić ustalenia odnoszące się do naruszenia dóbr osobistych powoda w wyniku śmierci matki, powód musi wykazać, iż pozwany szpital istotnie ponosi odpowiedzialność za jej śmierć. Rację ma natomiast sąd pierwszej instancji, iż powód nie wykazał aby istotnie pozwany szpital poprzez „nieudzielenie odpowiedniej pomocy medycznej medycznej” jego matce w dniu 4 lutego 2015r. oraz przez „niepodjęcie właściwego leczenia” w dniach 2 i 3 lutego 2015r. spowodował śmierć matki powoda.

Wbrew zarzutom skarżącego to na nim z mocy art. 6 kc spoczywał ciężar udowodnienia swego twierdzenia.

Trafnie wskazał sąd pierwszej instancji, iż okoliczności śmierci matki powoda badane były na wniosek powoda przez Wojewódzką Komisję do spraw (...) w K.. Komisja ta, orzeczeniem z dnia 9 stycznia 2017 r. w sprawie sygn. akt (...), orzekła, że postępowanie lecznicze wobec pacjentki M. Z. (2) od 2 do 4 lutego 2015 r. w szpitalu pozwanej nie jest zdarzeniem medycznym. W uzasadnieniu tego orzeczenia Komisja szczegółowo opisała czynności medyczne podejmowane przez personel pozwanego szpitala wobec matki powoda i poddała je medycznej ocenie stwierdzając, że warunkiem ustalenia, iż dane zdarzenie ma charakter zdarzenia medycznego (art. 67a ustawy z 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta) jest to, aby zastosowane leczenie było niezgodne z aktualną wiedzą medyczną,

a ponadto wywołało skutek w postaci uszkodzenia, rozstroju zdrowia lub śmierci pacjenta. Komisja stwierdziła, że pacjentkę przyjęto do szpitala w trybie nagłym

z powodu kolejnego zaostrzenia schorzenia o charakterze przewlekłym

i ogólnoustrojowym. Przyjęto ją wyniszczoną, odwodnioną i w złym stanie ogólnym, który był przyczyną kilkukrotnych hospitalizacji w ostatnich tygodniach jej życia. Leczenie niedokrwionej kończyny było prawidłowe. Decyzja o odstąpieniu od czynności resuscytacyjnych była zasadna. Śmierć pacjentki spowodowana została postępowaniem schorzeń przewlekłych, wyniszczeniem, skutkami wielokrotnych stanów odwodnienia, a w konsekwencji wyczerpaniem potencjału życiowego.

Wbrew podnoszonym w apelacji zarzutom powód swych twierdzeń odnośnie niewłaściwego postępowania pozwanego nie udowodnił, nie było też podstaw do podzielenia zarzutu powoda, że w „warunkach procesowych tej sprawy” ciężar dowodu przeszedł na stronę pozwaną.

To na powodzie spoczywa z mocy art. 6 kc ciężar udowodnienia faktu, z którego wywodzi skutki prawne.

Wskazać bowiem należy, iż wykazanie w okolicznościach niniejszej sprawy odpowiedzialności szpitala za śmierć matki powoda nie może opierać się na

dokumentacji lekarskiej wskazywanej przez powoda czy zeznaniach świadków. Poczynienie takich ustaleń wymaga bowiem wiadomości specjalnych. W takim wypadku sąd powinien zasięgnąć opinii biegłych (art. 278 kpc). Tymczasem powód wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego nie tylko nie złożył ale nawet sprzeciwiał się jej dopuszczeniu. Nie miał zatem sąd pierwszej instancji podstaw do dopuszczania dowodu z opinii biegłego z urzędu.

Trafnie więc przyjął sąd pierwszej instancji, iż powód mimo ciężącego na nim

z mocy art. 6kc ciężaru dowodu nie wykazał także aby istotnie pozwany ponosił odpowiedzialność za śmierć jego matki.

Podsumowując, wyrok sądu pierwszej instancji jest trafny, zatem apelację jako pozbawioną uzasadnionych podstaw należało na mocy art. 385 kpc oddalić.

O kosztach orzeczono na mocy art. 98 kpc oraz § 8 ust.1 pkt 2) w zw. z §10 ust.1 pkt 2) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r., (Dz.U. z 2016r., poz. 1668) w sprawie opłat za czynności adwokackie.

SSO del. Lucyna Morys-Magiera SSA Ewa Tkocz SSA Ewa Jastrzębska